

studie van de Amsterdamse hervormde diakonie - waaraan merkwaardiger wijze op een ogenblik die van de Lutheranen ten voorbeeld werd gesteld - op tafel gelegd. Nu is dat duidelijk ook niet de bedoeling van de auteur geweest. Hij is met een benijdenswaardige hoeveelheid gezonde nieuwsgierigheid in de archivalia ondergedoken en vervolgens met een overstelpend aantal belangwekkende gegevens bovengekomen. Deze heeft hij gesorteerd en chronologisch voor ons uitgestald in een zeer leesbaar werk. Het ware te wensen dat ook elders diakonale gegevens op deze wijze toegankelijk werden gemaakt. De diakonale geschiedenis is, alle vrome hervormde en gereformeerde ambts-theorieën - om van -theologieën maar te zwijgen - ten spijt, een volstrekt onderbedeelde sector uit het totaal der kerkgeschiedenis, en door ervaring sceptisch geworden vrees ik dat zelfs dit boek niet in staat zal blijken een scriptie los te maken. Dat ligt dan niet aan dit boek, dat ik in veler handen wens, maar aan diegenen die liever de waan van de dag nalopen. Eén kritisch vraagje tot slot: wat is een "tontine"? Uit de plaats waar het voorkomt, p. 39, valt niet op te maken hoe dit type lening, naar een zekere Tonti genoemd, precies kon functioneren in een diakonale kontekst. Enige uitleg was hier zeker op zijn plaats geweest. Overigens veel lof, ook voor de illustraties.

F.R.J. Knetsch

H. Hille, *Het was toen in een tijd van scheiden*, Staphorst (1986). 171 bldz. Ill. (Uitgave Historische vereniging Staphorst).

In een keurig uitgegeven, goed geïllustreerde publikatie (speciaal nr. van " 't Olde Stapperst, VII/2") behandelt de deskundige auteur, die ook al in "De Hoeksteen" over deze materie gepubliceerd heeft, de afscheidingsbeweging in de dorpen Rouveen en Staphorst tot in de tweede helft van de vorige eeuw. De merkwaardige ontwikkeling van de "kruisgemeente" te Rouveen wordt gevolgd tot in onze tijd. Ca. 1884 heeft zich nl. deze groep weer aangesloten bij de hervormde gemeente, zij het dat spoedig een gezelschap ontstond waaruit in 1930 een Oud-Gereformeerde Gemeente voortkwam. De studie berust op uitgebreid bronnenonderzoek.

Aart de Groot

S.J.Th. Homan, *Het ontstaan van de Gereformeerde kerk te Leek. Uit de geschiedenis der Afscheiding in Vredewold en Noordenveld; 1835-1864*, (z.p., z.j.). Geb. Ill. 133 bldz. Verkrijgbaar bij: J. Harmanny, Carel Hieronymuslaan 7, Leek, girorekening 1147935, à fl. 16,50 plus fl. 6,- portokosten.

De auteur beschrijft de afscheidingsbeweging te Leek vanaf haar ontstaan in 1835 tot en met de ambstperiode van haar eerste voorganger H.H. Knol. Hij plaatst deze historie in het bredere kader van de Drentse ontwikkelingen. Veel aandacht krijgen de daaraan voorafgegane conventikels. Ook de afscheiding in de omringende plaatsen komt aan de orde. In de aantekeningen is veel biografisch materiaal verwerkt. Heel wat archiefstudie ligt aan dit fraaie specimen van lokale kerkgeschiedenis ten grondslag.

Aart de Groot